

Fig. 1. N.º 1

Fig. 10. N.º 2

Dossier

Patrimoni obert

El redescobriment del patrimoni documental: la difusió presencial i virtual a la Biblioteca de Catalunya

El redescobriment del patrimoni documental: la difusió presencial i virtual a la Biblioteca de Catalunya

Mercè COMAS LAMARCA

Bibliotecària. Biblioteca de Catalunya
mcomas@bnc.cat

Maria SADURNÍ LÓPEZ

Bibliotecària. Biblioteca de Catalunya
msadurni@bnc.cat

Article rebut el març de 2017; revisat el maig de 2017.

Resum: Els recursos que tenien les biblioteques per donar a conèixer els seus fons es van mantenir invariables durant anys. Es podien preparar visites i exposicions, o els bibliotecaris podien participar en activitats professionals que contribuïen a donar més visibilitat als fons.

Des de principis del segle XXI, però, el creixement exponencial de les noves tecnologies ha comportat que la difusió tradicional dels fons hagi quedat en un segon terme. Ara, cal tenir en compte les xarxes socials si volem garantir la màxima difusió dels fons.

En el cas concret de la Biblioteca de Catalunya (BC), és curiós observar el contrast entre els documents dels quals es vol fer difusió, molts preservats i conservats durant centenars d'anys, i la rapidesa amb què la informació a les xarxes socials queda obsoleta.

En aquest article repassarem breument algunes maneres de difondre els fons que utilitzem a la BC.

Paraules clau: Difusió, patrimoni, xarxes socials, exposicions, visites, repositoris, digitalització.

El redescubrimiento del patrimonio documental: la difusión presencial y virtual en la Biblioteca de Catalunya

Resumen: Los recursos con que contaban las bibliotecas para dar a conocer sus fondos se han mantenido invariables durante años. Se podían preparar visitas y exposiciones, o los bibliotecarios podían participar en actividades profesionales que contribuían a dar más visibilidad al fondo.

Sin embargo, desde principios del siglo XXI, el crecimiento exponencial de las nuevas tecnologías ha comportado que la difusión tradicional de los fondos haya quedado en un segundo plano. Ahora, hay que tener en cuenta las redes sociales si queremos garantizar la mayor difusión posible de los fondos.

En el caso concreto de la Biblioteca de Catalunya (BC), es curioso observar el contraste entre los documentos de los que se pretende hacer difusión, muchos de ellos preservados y conservados durante cientos de años, y la rapidez con que la información en las redes sociales queda obsoleta.

En este artículo repasaremos brevemente algunas de las formas que utilizamos en la BC para difundir los fondos.

Palabras clave: Difusión, patrimonio, redes sociales, exposiciones, visitas, repositorios, digitalización.

The rediscovery of the documental heritage: the on-site and off-site dissemination in the Biblioteca de Catalunya

Abstract: Libraries have many traditional ways to make their collections public, which have not changed at all for years. They could prepare visits, exhibitions, or the librarians could take part in professional activities in order to increase their collections visibility.

Nevertheless, from the early 21st century, the exponential growing of the new technologies has implied that the traditional dissemination of the collections remains in a second term. Now, we have to have social networks in mind if we want the greatest diffusion for the collections.

In particular, those documents in the Biblioteca de Catalunya (BC) that we want to disseminate show a huge contrast between their long time of conservation and the speed in which the information in the social networks becomes obsolete. With this article we will check some ways that are used at the BC to increase the collections visibility.

Keywords: Dissemination, collections, social networks, exhibitions, visits, repository, digitisation.

Introducció

En el marc del patrimoni documental, al llarg de la història, un document¹ ha estat un objecte físic —i encara ho és— fruit d'una idea, un pensament, una investigació, una creació o un tràmit administratiu que al llarg dels segles, si les circumstàncies ho han permès, s'ha conservat. Fins aquí com en l'actualitat. Però les xarxes i la tecnologia han capgirat el que fins ara i al llarg dels segles havia restat inalterable: els documents calia consultar-los de manera presencial, l'abast de la lectura quedava restringit a qui el tenia al davant, o a qui el manipulava. Ara, una vegada digitalitzats, la immediatesa en la difusió en una pantalla esdevé ràpida i oberta al públic, però alhora pot dificultar-ne la visibilitat per la quantitat d'informació existent a les xarxes socials i a internet. En aquest article exposem les iniciatives i estratègies de la Biblioteca de Catalunya per difondre el seu patrimoni, de manera presencial, però sobretot de manera virtual, amb la intenció de donar a conèixer el fons i el patrimoni documental en accés lliure i obert, la reutilització dels continguts digitals i el servei d'obtenció d'imatges. Publicacions de continguts digitalitzats a les xarxes socials i projectes de digitalització, molts dels quals emmarcats en l'*Open GLAM*, són les principals accions en la difusió virtual que porta a terme la Biblioteca de Catalunya.

1. Difusió virtual

1.1. Xarxes socials

Les xarxes socials han esdevingut, en els últims anys, una eina força important per a les biblioteques, un canal de difusió i comunicació per fer-les arribar a un públic més ampli, i alhora captar possibles nous usuaris. Les activitats presencials que s'hi duen a terme, les novetats bibliogràfiques i els recursos en línia que ofereixen són habitualment els aspectes més difosos a les xarxes. Però les biblioteques

patrimonials tenen, a més, un valor que les diferencia de la resta: el fons bibliogràfic i documental. El compromís amb la conservació i alhora amb la difusió ha fet que en els últims anys la digitalització hagi estat cabdal per complir amb aquest doble compromís. I és aquí que les xarxes han estat una plataforma important perquè aquest patrimoni bibliogràfic s'hagi fet visible als ulls del món. El cas de la Biblioteca de Catalunya (BC), en aquest sentit, és paradigmàtic.

La BC és present a les principals xarxes socials:² Twitter, Facebook, Flickr, Instagram i Pinterest. El compte de Twitter està connectat amb el de Facebook, així que el que s'hi tuiteja, de manera automàtica i immediata es publica al Facebook. L'Àrea de Difusió, la Unitat Gràfica i el Servei d'Accés, Informació i Obtenció de Documents (SAIOD) són les seccions que utilitzen les xarxes socials per difondre les activitats, la primera, i els fons les altres dues. Els enllaços als perfils són els següents:

Facebook: <www.facebook.com/Biblioteca-de-Catalunya-163250547102810/>

Twitter: <twitter.com/BiblioCatalunya>

Pinterest: <es.pinterest.com/BibliotecaCat/>

Flickr: <www.flickr.com/photos/biblioteca_catalunya/>

Instagram: <www.instagram.com/bibliotecadecatalunya/>

I la imatge dels perfils:

1. S'entén per document un pergami, un manuscrit, un disc, un imprès o un document gràfic.

2. També disposa d'un canal de Youtube <<https://www.youtube.com/user/BibliotecaCatalunya>>, en què es difonen principalment les exposicions, les activitats i aspectes generals de la biblioteca, com ara les dependències, la catalogació i l'emmagatzematge dels documents, entre d'altres.

Perfils de la BC a Facebook, Twitter, Pinterest i Flickr.

La responsabilitat de les xarxes recau en primera instància en la Direcció de la biblioteca, que marca les pautes i directrius i la línia a seguir a les seccions que les gestionen i hi publiquen continguts.³

L'Àrea de Difusió es fa ressò de les conferències, els concerts, les presentacions de llibres, els cicles de conferències i les exposicions que es duen a terme a la biblioteca, i que molt sovint tenen a veure amb les col·leccions de la BC. I des de la secció d'Unitat Gràfica i el SAIOD s'impulsen diverses iniciatives amb la intenció de difondre el fons. A partir de la riquesa dels documents visuals digitalitzats, la Unitat Gràfica n'ha tret profit i els ha reutilitzat per fer taulers temàtics al Pinterest; el SAIOD, la secció que gestiona la informació bibliogràfica i l'accés als documents, ha aprofitat la informació existent sobre els fons i les col·leccions i els documents digitalitzats per a les iniciatives de les efemèrides i commemoracions, Fons BC i les novetats. És, doncs, una reutilització de continguts i una oportunitat de difondre'ls en obert.

Aquestes iniciatives, doncs, són les línies encaminades a difondre la riquesa documental de la biblioteca. Els fons perso-

nals o d'entitats, les biblioteques personals i les col·leccions documentals contenen diversos documents en diferents suports: manuscrits, fotografies, llibres, documents sonors, visuals; en paper, pergami, plaques de vidre o discos.

1.1.1. Efemèrides i commemoracions

Efemèrides

La Biblioteca de Catalunya conserva més de 400 fons i col·leccions documentals, en què hi ha representada una diversitat de documents i de productors que reflecteixen l'activitat cultural en l'àmbit català dels dos últims segles. Escriptors, periodistes, músics i compositors, historiadors, entitats culturals i col·leccions documentals són els principals protagonistes dels fons i les col·leccions de la BC. Aquesta riquesa i diversitat documental és un actiu i una oportunitat per donar a conèixer i difondre el llegat cultural català que representen aquests fons. Per tant, difondre'ls vol dir donar-los visibilitat més enllà del públic investigador habitual.

A partir de la cerca de la data⁴ de naixement, de mort en el cas de fons pòstums, de la d'ingrés de col·leccions, o del primer número de revistes emblemàtiques de l'hemeroteca de la BC, es va fer un document de full de càlcul format per 12 fulls corresponent a cada mes de l'any, i en cada mes, per ordre cronològic de dia, les dates corresponents a les efemèrides i el motiu: l'aniversari de naixement o mort, data d'ingrés d'una col·lecció, data del primer número d'una revista, o el dia mundial que correspongui a un aspecte universal cultural. Hi ha també el cas de les commemoracions continuades, com els anys en què se celebren centenaris. Aquest any 2017, per exemple, en fa cent de la mort d'Enric Prat de la Riba i de la creació del TBO; o l'any passat en va fer cent de la mort d'Enric Granados; i això ho hem reflectit a les xarxes, fent

3. Es pren de referència la «Guia d'usos i estil a les xarxes socials de la Generalitat de Catalunya» <http://serveisdigitals.gencat.cat/web/.content/02_CATALEG_SERVEIS/xarxes-socials/pdf/v2_guia_usos_xarxa_cat.pdf> [Consulta: 19/04/2017].

4. De totes les dates que s'han buscat, n'han quedat 69 pendents de trobar.

ressò de les activitats que es van fer, en el cas de Grados, o bé en el cas de Prat de la Riba de manera periòdica recordant-ne algun aspecte o vessant. Una vegada aplegades les dates, cal anar planificant les publicacions i seleccionar la imatge que les il·lustri. Aquí, la reutilització hi té un paper fonamental. Es tracta no només de difondre els fons i fer arribar l'abast del patrimoni que conserva la BC, sinó també d'aprofitar l'oportunitat per fer ús de les digitalitzacions ja fetes, i lliures de drets, o de continguts publicats en xarxes: l'Arxiu de Revistes Catalanes Antiques (ARCA), els materials de la BC a la Memòria Digital de Catalunya (MDC), el Pinterest, els webs de les exposicions fetes a la biblioteca, i altres digitalitzacions fetes per altres finalitats per la mateixa BC són les fonts d'on s'extreuen les imatges.

Imatge publicada per al BC a Facebook⁵ (10/10/2015) amb motiu de l'efemèride del naixement de Joan Maragall.

La reutilització té un paper fonamental. Es tracta no només de difondre els fons i fer arribar l'abast del patrimoni que conserva la BC, sinó també d'aprofitar l'oportunitat per fer ús de les digitalitzacions ja fetes, i lliures de drets.

Commemoracions

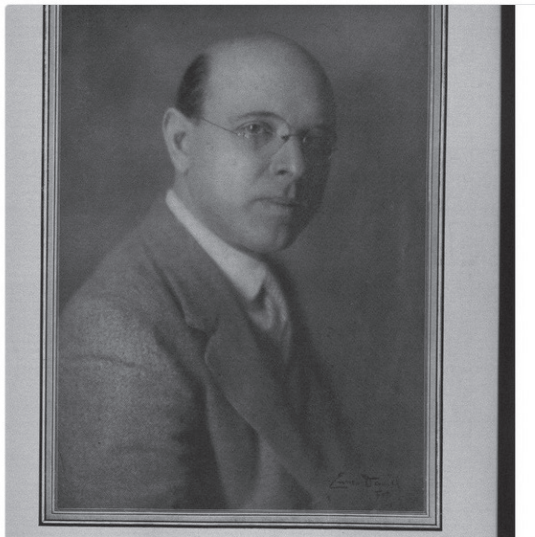
En el mateix document de full de càlcul s'hi va afegir una altra pestanya o full per a les commemoracions de festes i tradicions arrelades a la cultura catalana al llarg dels segles, i que en el fons de la biblioteca hi són representades de diverses maneres. És el cas de Nadal, carnaval i Sant Joan, entre d'altres. Com en les efemèrides, s'il·lustren amb imatges de documents que ja estiguin digitalitzats.

Tant les commemoracions com les efemèrides, a l'inici es publicaven al Facebook, de manera que es podien acompanyar els elements fixos —etiqueta #taldiacomavui, enllaç al fons i el topogràfic de la imatge— amb alguna explicació, citació o referència a la persona, o a l'entitat. Per potenciar-ne el ressò i assolir una difusió més àmplia, fa uns mesos, es va decidir publicar-les a Twitter, de manera que com que està connectat a Facebook, la difusió podia incrementar-se. La inconveniència de la limitació de caràcters es veia compensada per la possibilitat de tenir un ventall més ampli de públic.

La publicació o post s'estructura de la manera següent: enllaç al fons, la imatge i el topogràfic. Sempre encapçalat o a meitat de text amb l'etiqueta #taldiacomavui. S'il·lustra amb una imatge⁶ que sigui un retrat, un fragment d'un document, o la signatura d'alguna dedicatòria autògrafa.

- Des de la creació del Facebook de la biblioteca <<https://www.facebook.com/pages/Biblioteca-de-Catalunya/163250547102810>>, l'any 2012, s'havien anat publicant de manera esporàdica efemèrides i commemoracions de festes i tradicions.
- Es parteix de la premissa que les imatges estiguin lliures de drets i siguin d'un document de la biblioteca; pertanyin a un document ja digitalitzat, sigui a la Memòria Digital de Catalunya o al repositori ARCA, a les webs de les exposicions de la biblioteca o bé en arxius digitals interns de la biblioteca. De manera molt excepcional, es digitalitza un document expressament per a una efemèride.

#Taldiacomavui de 1876 va néixer Pau Casals.
 La BC conserva el seu fons fotogràfic bit.ly
 /2ie6YQS (D'ací d'allà, agost 1927)

RETUITS 33 AGRADA A 25

10:00 - 29 des. 2016

Imatge publicada per la BC a Twitter (29/12/2016) amb motiu de l'efemèride del naixement de Pau Casals.

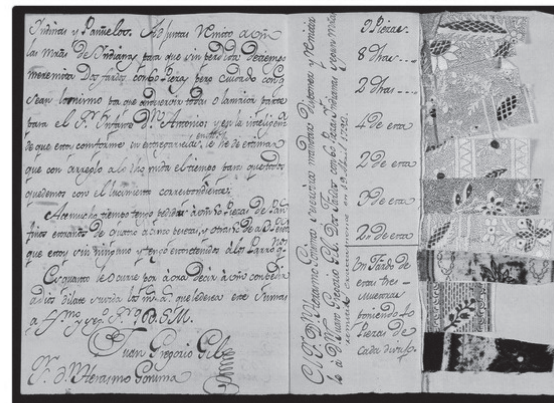
1.1.2. Fons BC

Cada dilluns es publica al Twitter amb l'etiqueta #FonsBC una imatge amb una breu descripció i l'enllaç a la seva fitxa o al catàleg de la BC.

A diferència de les efemèrides i les commemoracions, els documents de què es fa difusió aquí han de complir el requisit de pertànyer a fons o col·leccions de la BC, per donar visibilitat a les col·leccions documentals.

Igualment, es tracta d'imatges lliures de drets. Sempre que sigui possible, que estiguin ja digitalitzades i accessibles en línia per poder incloure'n l'enllaç.

#FonsBC: Carta amb mostra de teixits al fons d'Erasme de Gònima, fabricant d'indianes del XVIII (Top.: Gònima 71/2) bit.ly/2iNrxqm

RETUITS 8 AGRADA A 15

12:15 - 2 gen. 2017

8 15

Imatge de la primera publicació de Fons BC a Twitter (02/01/2017).

La publicació d'aquestes efemèrides i dels #FonsBC, a més de voler donar a conèixer el patrimoni documental de la BC, també vol ser una manera de divulgar-ne la història.

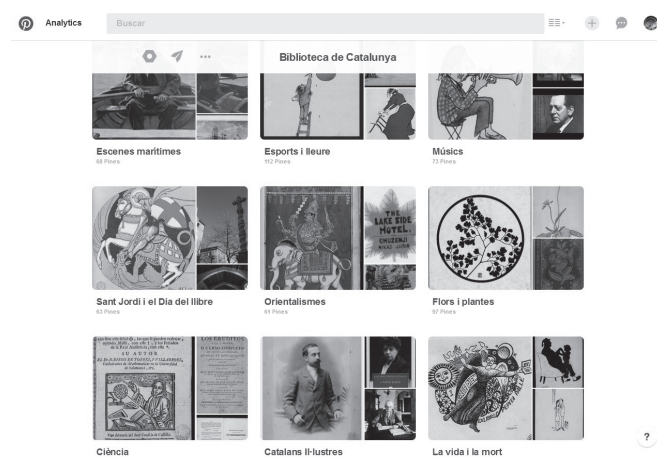
1.1.3. Novetats BC

Cada quinze dies, es vol donar notícia de les novetats que arriben a la biblioteca, de manera que es faci ressò de la diversitat de la producció bibliogràfica que es publica a Catalunya i que arriba a la BC per dipòsit legal, o bé per donacions que han ajudat a completar i a enriquir el nostre fons. Documents sobre tota mena de temàtiques, en diversos suports i de molts formats diferents, i que tenen interès visual i de contingut, aniran sent notícia al Face-

book de la biblioteca. Amb el lema «Acabats d'arribar», es descriu el document de manera breu i se'n posa una reproducció de la coberta, o d'alguna altra part que es consideri interessant o destacable.

1.1.4. Taulers

Des de la secció d'Unitat Gràfica de la BC, s'han creat, de moment, 33 taulers al Pinterest, amb un abast temàtic o de forma. A partir de documents ja digitalitzats, premsa i fons, i amb títols com ara Catalans il·lustres, Retrats, Moda i complements, Oficis tradicionals, Tradicions populars i Publicitat, entre d'altres, els taulers permeten veure una mostra de la diversitat de documents visuals de la BC. Des d'aquesta secció se'n fa una tria que il·lustri el patrimoni gràfic català i que siguin representatius del tema del tauler.

Taulers de la BC a Pinterest.

1.1.5. Actes

Una altra via de difusió de la biblioteca a través de les xarxes socials són els actes, dels quals des de Difusió es fan els anuncis previs a Twitter i Facebook i la coordinació;

i des del SAIOD se'n dona notícia a posteriori, amb el reportatge fotogràfic corresponent. Es publica a Facebook amb una mostra representativa de les fotos fetes durant l'acte, i es fa un enllaç al Flickr en què es poden veure la resta d'imatges i d'àlbums d'altres actes.

1.1.6. Altres xarxes

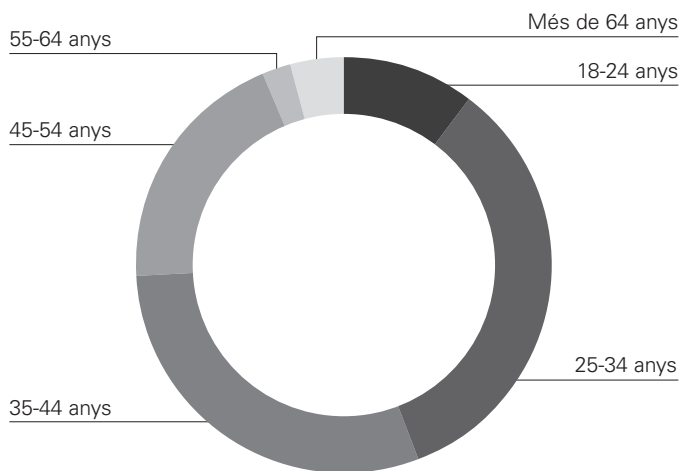
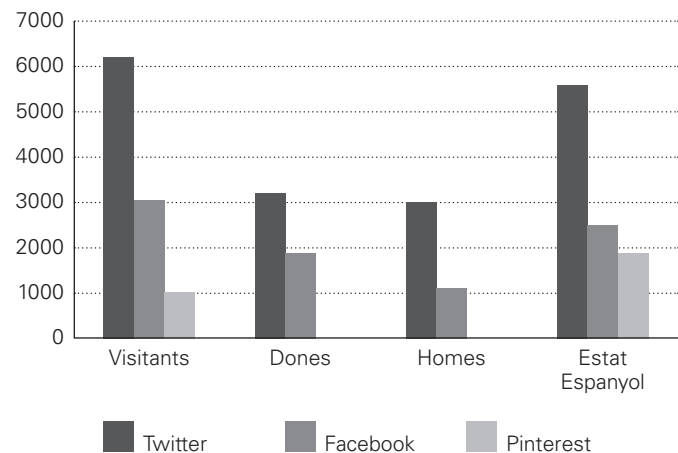
La resta de xarxes en què la BC hi és present —Youtube, Instagram i Flickr— s'utilitzen o bé de manera poc freqüent o bé a partir de les més utilitzades. En el primer cas, s'hi pot incloure Instagram, que és la xarxa menys utilitzada perquè els continguts només es poden penjar des de dispositius mòbils, i això en dificulta la gestió, tenint en compte que a la biblioteca l'ordinador és l'eina de treball principal per gestionar les xarxes socials. Es va participar en la campanya Instabiblioconvidat, un projecte impulsat per *Què fem a les biblios* amb l'objectiu que les biblioteques presentessin les seves activitats, els espais i les particularitats a través de fotografies. S'hi van posar imatges dels transportadors de llibres, dels cedularis, objectes de preservació i de consulta del fons antic; és a dir, tot allò que singularitza la BC en relació amb altres biblioteques. Pel que fa al segon cas, xarxes que serveixen de complement d'altres xarxes, Flickr i Youtube en són dos exemples en el nostre cas. Des de Facebook o Twitter s'hi publiquen enllaços, de manera que els vídeos o els àlbums ja publicats en aquestes xarxes obtenen una altra via de difusió —és el cas de la difusió dels actes que es fa des del Facebook, per exemple, i en què s'adjunta l'enllaç corresponent a l'àlbum de Flickr.

1.1.7. Seguiment

L'obtenció de les dades de seguiment permet establir un perfil dels seguidors: el sexe, l'edat, la procedència geogràfica, i plantejar-se si cal consolidar els segments majoritaris o intentar atreure els minoritaris, de manera que el seguiment, sobretot per edats, estigui més igualat. En aquest punt segurament caldria pensar en la necessitat

de canviar part dels continguts per aconseguir aquesta uniformitat en les edats dels seguidors, o bé considerar altres estratègies que no afectin la política de continguts a les xarxes.

La xarxa que té més seguiment és Twitter, que té 6.197 seguidors, dels quals les estadístiques⁷ indiquen que el 52 % són dones i el 48 % són homes; majoritàriament són de territori espanyol (90 %), i per regions un 52 % són de Catalunya, dels quals 44 % de Barcelona, 4 % de Girona, 3 % de Tarragona i un 1 % de Lleida. Pel que fa a l'edat, un 33 % oscil·la entre els 25-34 anys, un 29 % d'entre els 35 i els 44 anys, un 19 % d'entre els 45 i els 54 anys, mentre que un 2 % d'entre 55 i els 64 anys, i un 4 % en té més de 64. El públic d'entre els 18 i els 24 anys representa un 10 %, mentre que el menor d'edat un 1 %. Pel que fa a l'audiència, en un període de 28 dies, de mitjana hi ha hagut 40.6K d'impressions⁸ o abast dels tuits. Per darrere el Twitter, la xarxa social Facebook té 3.087 seguidors⁹, dels quals una majoria són d'abast geogràfic espanyol (2.484), de Barcelona (1.205) i d'idioma català (1.289), seguit de Mèxic, Itàlia i Argentina (68), i la resta Brasil (44), Portugal (40), Regne Unit (29), Estats Units (27) i Perú (23); dels seguidors, un 61 % són dones i un 37 % són homes, amb el percentatge més alt de la franja d'entre 24 i 44 anys. El Pinterest¹⁰ compta amb 1.000 seguidors, i el públic que té majoritàriament és de territori espanyol (1.912), seguit d'Amèrica del Nord (1.138), i mensualment de mitjana rep 7.404 visites. Les xarxes que compten amb menys seguidors, perquè tenen una activitat menys continuada, com ara el canal de Youtube i Instagram, que compten amb 184 subscriptors i 78 seguidors, respectivament.

1.2. Projectes de digitalització

Darrere de la comoditat que ha suposat poder consultar documents patrimonials des d'una pantalla connectada a internet, s'ha fet un gran esforç per dur a terme projectes de digitalització, que han beneficiat els investigadors i alhora han estat una mesura per garantir la preservació i conservació dels documents.

Des de l'any 2006, la Biblioteca de Catalunya, en col·laboració amb altres entitats, s'ha preocupat de digitalitzar el màxim nombre de fons i posar-los en línia, accessibles per a tothom.

Des de l'any 2006, la Biblioteca de Catalunya, en col·laboració amb altres entitats, s'ha preocupat de digitalitzar el màxim nombre de fons i posar-los en línia, accessibles per a tothom.

Entre els projectes de digitalització més destacats hi trobem: la Memòria Digital de Catalunya (MDC), ARCA, RACO i Google Llibres, la majoria, projectes col·laboratius. Pel que fa només a la BC, presentem dues novetats d'aquest any 2017: d'una banda, la BC ofereix la possibilitat de comprar en línia imatges digitals d'alta qualitat; i de l'altra, es permet que els usuaris puguin fer fotografies de certs tipus de documents amb els seus dispositius mòbils i de manera gratuïta.

A finals de 2006 va engegar-se el projecte anomenat Memòria Digital de Catalunya (MDC). La MDC és un arxiu impulsat per les universitats de Catalunya i la BC, coordinat pel Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya (CSUC) i en què participen 32 institucions —universitats, biblioteques i arxius— que conserven fons patrimonials. Té com a objectiu oferir en accés obert col·leccions digitalitzades relacionades amb el patrimoni de Catalunya, i aconseguir fer-lo més visible.¹¹

En l'àmbit de les publicacions periòdiques, destaquem l'Arxiu de Revistes Catalanes Antiques (ARCA) i les Revistes Catalanes amb Accés Obert (RACO). ARCA és un portal d'accés obert amb publicacions periòdiques tancades que

han estat rellevants en la cultura i la societat catalanes. També es tracta d'un projecte cooperatiu, en què participen la BC i el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC).¹² RACO, també amb la participació cooperativa del CSUC i la BC, té el suport de la Generalitat de Catalunya. Des d'aquest portal, es poden consultar en accés obert el text complet dels articles de revistes d'àmbit català.

Portada de la Memòria Digital de Catalunya (MDC).

Tant ARCA com RACO contribueixen a augmentar la visibilitat i consulta de les revistes antigues i contemporànies, així com a difondre la producció científica i acadèmica que es publica en revistes catalanes,¹³ i la que s'ha publicat al llarg dels segles XIX i XX.

7. Twitter Analytics. Audiences insight <https://analytics.twitter.com/accounts/18ce54gw4ms/audience_insights?audience_types=followers%2C&audience_interactions=%2C&audience_ids=%2C&custom_types=%2C&targeting_criteria=%5Bobject+Object%5D%2C%5Bobject+Object%5D&attribute_group=demographics> [Consulta: 6/03/2017].
8. Impressions dels últims 28 dies, comptant la data de consulta <<https://analytics.twitter.com/user/BiblioCatalunya/tweets?lang=en>> [Consulta: 6/03/2017].
9. Facebook Anàlisi <<https://www.facebook.com/Biblioteca-de-Catalunya-163250547102810/>> [Consulta: 6/03/2017].
10. Pinterest Analytics <<https://analytics.pinterest.com/audience/>> [Consulta: 6/03/2017].
11. Memòria Digital de Catalunya (MDC) [en línia]. <<http://mdc1.cbuc.cat/index.php>> [Consulta: 23/02/2017].
12. ARCA. Arxiu de Revistes Catalanes Antiques <<http://www.bnc.cat/digital/arca/>> [Consulta: 23/02/2017].
13. RACO. Revistes Catalanes amb Accés Obert <<http://www.raco.cat/index.php/raco>> [Consulta: 23/02/2017].

Pel que fa al projecte de Google Llibres, que va començar el 2006, la Biblioteca de Catalunya —i altres institucions— va arribar a un acord amb Google per digitalitzar part dels seus fons. Així, d'una banda, els llibres de la BC es poden buscar a la cerca de llibres de Google, i de l'altra, des del catàleg de la BC s'enllaça de manera directa a la digitalització —completa o no— del document. Evidentment, respectant sempre els drets d'autor.

En tots els casos esmentats, les imatges que es poden veure sempre són en baixa resolució. Però des del mes de febrer de 2017, la Biblioteca de Catalunya dona l'opció a tots els que consultin el seu catàleg d'adquirir en línia reproduccions d'alta qualitat d'alguns dels seus fons.

Els requisits que han de complir els documents per poder-los trobar digitalitzats en alta qualitat és que siguin de domini públic i estiguin lliures de drets d'autor. Les digitalitzacions es conserven en el COFRE¹⁴ (Conservem per al Futur Recursos Electrònics), el repositori de preservació digital de la BC.

A les reproduccions s'hi accedeix des del catàleg en línia¹⁵ i, per tant, ni tan sols cal que qui vulgui adquirir aquestes reproduccions sigui usuari de la BC. L'únic que es requereix el primer cop que s'hi accedeix és donar-se d'alta omplint un formulari. Les imatges que s'hi poden trobar corresponen a documents digitalitzats i a mesura que es vagin digitalitzant més documents en domini públic, es podran adquirir mitjançant aquest mateix sistema.¹⁶ Abans de fer l'adquisició i el pagament, l'usuari pot previsualitzar o reproduir part del document, per verificar que es tracti del que han demanat. En el cas de les imatges, se'n genera una en format jpeg de baixa qualitat; i

en el dels documents sonors i audiovisuals, es generen fragments de mp3 o mpeg4 per visionar o escoltar una part del document. Actualment des del catàleg es pot accedir a l'obtenció de còpies en alta qualitat a un total de 4.382 monografies, 1.446 documents agrupats en 62 grups i 168 publicacions periòdiques, que suposen l'accés a 13.000 documents.

Aquestes imatges d'alta qualitat es poden utilitzar per a investigació o per a ús públic, comercial o no. Moltes d'aquestes digitalitzacions, s'han fet a partir de projectes de digitalització de fons de la biblioteca, i n'hi comencen a haver, cada vegada més, de nascuts digitals. Per a aquests casos, com que és previsible que en el futur seran encara més freqüents, s'ha previst que els entrats al fons de la BC per dipòsit legal es puguin descarregar al COFRE i els que siguin de domini públic, se'n puguin demanar les reproduccions en alta qualitat a través del catàleg.

Aquest projecte, des de fa quatre anys en procés de desenvolupament, ha estat aturat diverses vegades per qüestions tecnològiques que n'afectaven l'evolució. En un futur es preveu que el desenvolupament d'un mòdul de visualització, en punts de consulta en les instal·lacions de la BC, de tots els documents de COFRE per als documents amb accés restringit, o amb drets vigents. En aquests casos, només es permetria la visualització, però cap tipus de reproducció, ni en paper ni en còpia digital: com si es tractés de la consulta d'un document físic del fons de la biblioteca amb drets.¹⁷

En la línia de les possibilitats que ofereix la reutilització, la creació d'una aplicació per a dispositius mòbils que

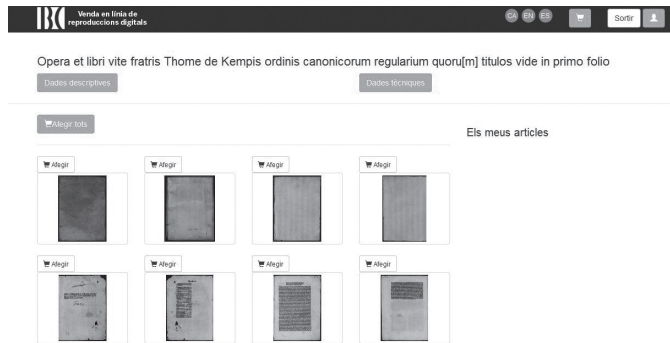
14. En introduir un document a COFRE es marca la disponibilitat d'accés públic o no, i es posa la data de mort de l'autor, en els casos que correspongui. D'aquesta manera, es pot saber si un document pot passar a ser o és de domini públic, si compleix més de 140 anys de la publicació, si l'autor fa més de 80 anys que ha mort i l'obra en fa més de 25 que s'ha publicat.

15. L'extracció genera registres *xml* (després es converteixen a ISO 2709) que tenen la informació per carregar a l'etiqueta 856 al registre a Millennium.

16. Actualment en el COFRE hi ha més de 90.000 documents.

17. Demem la informació exposada sobre l'obtenció de còpies en alta qualitat en línia a Karibel Pérez, coordinadora de l'Àrea de Tecnologia de la Informació de la Biblioteca de Catalunya. Per a més informació, vegeu: Karibel Pérez; Eugènia Serra. *Repositori de preservació digital de la Biblioteca de Catalunya: [en línia] informe descriptiu i de situació* <<http://www.recercat.cat/handle/2072/97251>> [Consulta: 20/04/2017].

permetés adquirir i descarregar els continguts seria una oportunitat per a la biblioteca per ampliar l'abast d'aquest servei.

Interfície per comprar les imatges en alta qualitat de la BC.

Una altra novetat a la Biblioteca de Catalunya és la possibilitat que s'ofereix als usuaris des del gener de 2017 que ells mateixos puguin fer fotografies amb els seus dispositius mòbils.

Les reproduccions fetes d'aquesta manera, en canvi, només es poden fer servir per a investigació.

El funcionament d'aquest servei és el següent: l'usuari tria les pàgines que vol reproduir, les mostra al personal de la BC i si el document compleix els requisits, l'usuari omple un full d'autorització, en què signa de conformitat que l'ús que en farà serà, en efecte, per a investigació.

Aquests requisits que ha de complir el document per poder ser reproduït pel mateix usuari són: estar en bon estat de conservació, i respectar la legislació vigent de propietat intel·lectual; o, en cas de tenir els drets encara vigents, que l'usuari es comprometi a reproduir només un nombre limitat de pàgines.

En tot moment, a més, l'usuari ha de tractar amb cura el document.

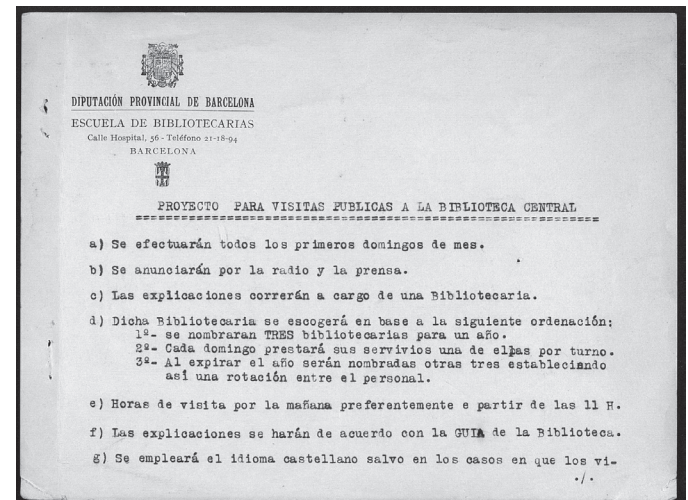
Amb tot això, el que es pretén des de la Biblioteca de Catalunya és fer que els seus fons tinguin la màxima visibilitat. Seguint amb aquesta línia, la intenció de la BC és que en el futur tots aquests projectes de digitalització es vagin implementant tant com sigui possible.

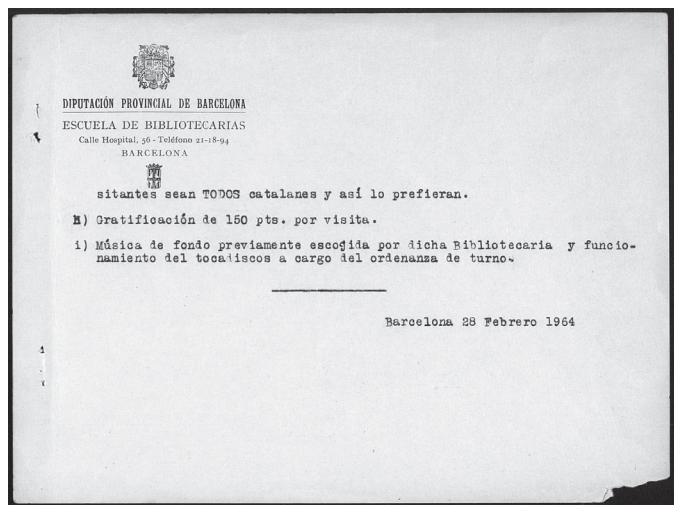
2. Difusió presencial

2.1. Visites

A la BC, es reben visites de diferents tipus, des de professionals de la biblioteconomia a públic en general. El 2016 se'n van organitzar 174, de les quals:

- 15 per a professionals
- 51 per a estudiants universitaris
- 55 per a estudiants de secundària
- 3 per a estudiants de primària
- 6 per a estudiants d'escoles d'adults
- 44 per a públic en general

Document que mostra el projecte per a visites públiques. 28/2/1964.¹⁸

Al llarg de 2016 han fet algun tipus de visita a la BC 3.943 persones en total, moltes de les quals no coneixien abans la biblioteca. Molts d'ells, un cop comprovades les possibilitats que els ofereix la BC, decideixen fer-se el carnet d'usuari.

Les visites poden variar segons el tipus de públic a qui van dirigides, procurant adaptar-les al màxim als interessos de cada grup. Però, en general, sempre es fa una explicació de la història de la Biblioteca de Catalunya i una breu introducció tant de la història de l'Hospital de la Santa Creu com de l'edifici.

Hi ha un dia a l'any, però, en què es reben més visitants que qualsevol altre dia: per Sant Jordi. Des de fa 22 anys, se celebra la Jornada de Portes Obertes a la Biblioteca de Catalunya.

Durant aquesta diada, la BC experimenta un gran canvi. És un dia festiu i d'obertura, en què es mostren parts de la Biblioteca que normalment el públic no veu. A més, s'exposen documents, si pot ser, que han entrat a formar

part del fons aquell mateix any, i en general, el públic pot fer-se una idea del funcionament intern de la BC.

Entre altres activitats, per Sant Jordi es reben moltes visites. En la Jornada de Portes Obertes del 2016, van passar per la BC 3.345 persones, de les quals unes 700 van triar fer la visita guiada. Als visitants que prefereixen veure la BC al seu ritme, se'ls facilita una guia en paper perquè puguin anar seguint l'itinerari i les diverses mostres sense problema.

Fotografia: Biblioteca de Catalunya. Oriol Miralles.

Jornada de Portes Obertes del 2016.

2.2. Exposicions

A la Biblioteca de Catalunya hi trobem dos espais per fer-hi exposicions. Un de més petit, localitzat a l'entrada de la BC que rep el nom d'Espai Zero. I un altre de més gran, la Sala d'Exposicions, al qual s'entra per sota de les escales de la porta principal.

Les exposicions que es faran durant l'any tant a l'un com a l'altre espai, es decideixen uns mesos abans que comenci l'any.

18. *Visites a la Biblioteca de Catalunya*. TOP: Arx. admin. c. 1378/15.

La temàtica de les exposicions de tots dos espais va variant, però sempre amb l'objectiu de difondre el patrimoni bibliogràfic i documental de la Biblioteca.

Durant el 2016, a l'Espai Zero s'hi van organitzar 11 exposicions en total, i de diverses temàtiques: des de *Shakespeare entre nosaltres* fins a *Cent anys dels Pastorets de Folch i Torres*.

Enguany, per exemple, es commemoraran diverses efemèrides: el centenari de la Secció de Música de la BC, que va ser fundada pel musicòleg Felip Pedrell, el 225è aniversari del Diari de Barcelona i el centenari del TBO, entre d'altres.

La programació per aquest 2017 comprèn 14 exposicions que es podran veure a tots dos espais de la Biblioteca.

A més de les exposicions que s'organitzen a la BC amb fons propis, també se cedeixen documents per exposicions externes.

Durant l'any 2016 es van deixar en préstec 71 documents per a 8 exposicions organitzades per altres entitats. Destaca la commemoració de l'Any Ramon Llull que va suposar el préstec de 19 documents.

Exposar documents de la biblioteca fora de la seva localització suposa posar-los a l'abast d'un públic diferent de l'habitual que segurament, si no fos per l'ocasió que els proporciona una exposició, no els veurien mai.

2.3. Activitats

Les activitats que porta a terme la Biblioteca també són una manera de donar-la a conèixer i de complementar la seva funció de biblioteca nacional.

Presentacions de llibres

Sovint van relacionades amb fons personals de la biblioteca, com ara edicions de textos d'autors com Josep

Carner —llibres de poesia 1904-1924—, Joan Oliver —Àlbum Joan Oliver—, o la corresponència entre Robert Gerhard i Joaquim Homs.

Actes de recepció de fons

Els fons personals de personalitats, col·lectius o entitats rellevants de la cultura catalana, quan se'n fa la donació sovint s'acompanya d'un acte de recepció, que serveix per presentar el contingut del fons i alhora per remarcar la funció de la biblioteca com a conservadora i preservadora d'aquests arxius. Manuel Vázquez Montalbán, Jordi Rubió i la col·lecció Mini Print.

Recitals

D'entre els fons personals que es conserven a la BC, una bona part pertanyen a escriptors, narradors i poetes. Per tant, els recitals són una bona ocasió per difondre'n els fons. És el cas, per exemple, del recital de poemes en el marc del sopar i acte d'homenatge a Maria-Mercè Marçal, organitzat amb l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana el desembre de l'any passat. I, d'altra banda, en la línia de promoure la cultura i els escriptors catalans, la BC acull també recitals d'autors de qui no conserva el fons, com és el cas de la presentació, el març de 2016, del poemari *L'arbre de foc*, d'Agustí Bartra, que també va incloure la interpretació dels poemes.

Concerts

Si els recitals són una manera de difondre en viu el fons d'un escriptor, els concerts són la manera de fer arribar els fons dels músics, així com de compositors catalans o vinculats amb Catalunya. La presentació del CD *Enrique Granados, Chamber music with piano*, del Trio Rodin, o el concert homenatge a Salvador Moreno Manzano, un compositor mexicà vinculat a Catalunya, de qui el 2016 va ser el centenari del naixement, en són un exemple.

Jornades

Com a biblioteca nacional preservadora del patrimoni, i biblioteca de referència, la BC acull jornades de diversos tipus i abast. D'una banda, les relacionades amb l'àmbit bibliotecari, com ara la 4a Trobada de responsables de

biblioteques públiques de Catalunya¹⁹ l'octubre de 2015. De l'altra, s'hi celebren trobades o simpòsiums sobre personalitats relacionades amb la BC, i els seus fons. És el cas del Seminari Enric Granados,²⁰ de qui el 2016 es va commemorar el centenari de la mort i el desembre passat es va fer a la Biblioteca l'últim dia de ponències d'aquest simposi i el concert de cloenda. I aquest 2017 acollirà les Jornades «100 anys de TBO». ²¹

Cicles de conferències

Durant el mes de març de 2017, i principis d'abril, es farà un cicle de conferències, titulat «El Quixot sense fronteres»²² amb motiu dels 400 anys de la primera edició completa del Quixot impresa a Barcelona el 1617. La col·lecció cervantina de la BC justifica aquest cicle, i és una manera de fer que des del món acadèmic es posi a l'abast de tothom el coneixement sobre aquesta obra, que a la biblioteca hi té una representació documental molt important.

3. Conclusió

«Però la Biblioteca és feta, senyors [...] I ja no cal fugir, sinó passar aquest dintell [...] i asseure's a una cadira, i a la llum suau de les baixes llànties enceses, nodrir-se amb la calma dels millors pensaments de totes les gents de totes les disciplines, de totes les èpoques...».²³

Si Eugeni d'Ors plantejava que l'única manera per accedir al patrimoni de la BC era passant el «dintell», i asseure's en una cadira, ara les noves tecnologies, amb les xarxes socials i l'era digital, ens permeten passar també un altre llindar, el de la virtualitat, i fer que el patrimoni documental sigui accessible no només pels investigadors, sinó per un gran públic que potser d'una altra manera no hi accediria. El que ha restat inalterable és que, de manera virtual o presencial, investigadors i públic es poden continuar nodrint amb el fons patrimonial de la BC dels millors pensaments, de molts autors, de moltes disciplines i de molts temps. ■

19. <<http://biblioteques.gencat.cat/ca/detalls/Noticia/Trobada-de-responsables-de-les-Biblioteques-Publiques-de-Catalunya-00001>> [Consulta: 23 /02/2017].

20. <www.bnc.cat/Visita-ns/Activitats/Seminari-Enric-Granados/> [Consulta: 23 /02/2017].

21. <www.bnc.cat/Visita-ns/Activitats/Jornades-TBO> [Consulta: 23 /02/2017].

22. <www.bnc.cat/Visita-ns/Activitats/El-Quixot-sense-fronteres> [Consulta: 23 /02/2017].

23. Eugeni d'Ors, *Memòria dels treballs fets per l'Institut d'Estudis Catalans des de la seva fundació fins a l'any 1914*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1938, p. 245.